

и въдворяват на местожителство там. През м. септември нелегално минават границата към България 11 души румънски цигани от гр. Добрич¹⁵, заедно с жените и децата – общо 37 човека. Две години по-рано с редовни паспорти те отиват в Турция и властите ги заселват в близост до границата. През 1938 г. желаещи да се изселят в южната съседна държава от Пловдивска околия са 68 семейства на цигани мохамедани с общо 435 човека. След Крайовската спогодба¹⁶ през 1940 г. в Южна Добруджа от другите български територии навлизат нови чергарстващи цигански групи (ЦДА, ф.176-к, оп.6, а.е. 2803, л.101, 119; ТДА Пловдив, ф.75-к, оп.1, а.е.382, л.38; а.е.69, л.1; ТДА Сливен, ф.37-к, оп.4, а.е.3, л.3-4; Марушиакова, Попов 2002: 244-245).

В преписка между Варненския околийски управител, паспортно-то бюро в Свиленград, Свиленградската митница и Министерството на вътрешните работи и народното здраве (М.В.Р.Н.З.) се проследява одисеята на 21 цигански семейства (общо 109 човека). Те пристигат незаконно в България през 1933 г. от гръцка Димотика. Три години след това с разпореждане на Варненския областен управител се екстрадират за Турция. Турската държава не приема турски цигани и те са върнати от граничните власти. Свиленградската митница уведомява околийския управител, че добитъкът, конете, колите и багажа на циганите се освобождават от митницата. М.В.Р.Н.З. разпорежда да се „повърнат по местата им откъдето са дошли” – с. Момино и с. Горен чифлик, Варненско (ТДА Хасково, ф.64-к, оп.2, а.е.2, л.292-301).

Българските власти проявяват загриженост към съдбата на нелегално преминаващите турската граница и в двете посоки. С писмо 6 октомври 1937 г. началникът на Странджанската митница уведомява министъра на вътрешните работи, че в района на митницата преминават по нередовен начин турци и цигани, които носят със себе си турски пари. В с. Странджа, Елховско няма банки и те не могат да обменят парите и гладуват. Местното население не им продава храна срещу турски пари. Моли спешно да бъде открит пункт за парична обмяна, което ще облекчи положението (ЦДА, ф.176-к, оп.6, а.е. 2803, л.107).

Освен трансграничната, статистическите данни потвърждават и непрекъснатата вътрешна миграция на циганското население. През първите десетилетия на ХХ век при преброяванията се констатира, че е по-голям броят на жените, спрямо този на мъжете, сменили местожителството си. През 1910 г. относителният дял на женската мобилност е 27,5% към 23,2% при мъжете. През 1926 г. съотношението нараства и е 33,1% към 26,3%. Като се имат предвид запазените патриархални порядки при циганите, то това движение на жените може да се обясни с брачния обмен в циганската общност.

В същото време преброяванията установяват по-голям брой на

¹⁵ По това време гр. Добрич е в територията на Румъния

¹⁶ С тази спогодба през 1940 г. земите на Южна Добруджа се връщат на България.